

Posudek vedoucího na magisterskou práci Kateřiny Ptáčkové: Nesezdaná soužití: trendy a struktury

Nesezdaná soužití jsou v současnosti podobně jako migrace často diskutovaným jevem. Informace o nesezdaných soužitích jsou, stejně jako u migrací, omezeny a značně heterogenní. Studium nesezdaných soužití musí proto brát v potaz neúplnost dat a do určité míry i jejich nespolehlivost, protože se jedná o intimní výpovědi. Autorka předkládané diplomové práce si tuto skutečnost dobře uvědomuje a proto cíl své práce, analýzu nesezdaných soužití, této skutečnosti do jisté míry podřizuje. Studovaná témata „rozumně“ omezuje v souladu s dostupnou datovou základnou. Nezapomíná také na vliv populačního klimatu (představovaného zejména legislativou i rodinnou politikou) na frekvenci nesezdaných soužití. Nesporný je také vliv sekularizace a individualizace. Studium problematiky nesezdaných soužití je významné pro Českou republiku, kde v posledních letech dramaticky stoupá podíl dětí narozených mimo manželství, přičemž není příliš jasné v jakém typu rodin tyto děti vyrůstají.

Předkládaná magisterská práce Kateřiny Ptáčkové v rozsahu 101 stran, je rozčleněna do sedmi kapitol, úvodu a závěru. První část práce je věnována typologii nesezdaných soužití, jejich historii, je zde také zmíněna specifická situace České republiky, kde jsou registrována partnerství stejného pohlaví, ale nikoliv opačného. Upozorňuje se zde na specifický vztah mezi rodinným stavem kohabitantů a frekvencí jejich výskytu, tj. převaha rozvedených mezi kohabitanty znamená jejich menší celkovou frekvenci. Poměrně rozsáhlá je kapitola věnovaná diskusi s literaturou, zde autorka dokumentuje poznatky pomocí ilustrativních příkladů. Různé formy rodin (pluralizace) ve Francii jsou protikladem polarizované situace Německa, kde ženy se buď vdají a mají děti nebo se nevdají a nemají děti. Rovněž je diskutována vzdělanost a ekonomická aktivita žen, vliv orientační rodiny nebo věk odchodu od rodičů na frekvenci nesezdaných soužití. Vzhledem ke skutečnosti, že rodinná politika může hrát významnou roli i na vytváření klimatu pro či proti nesezdaným soužitím, autorka zařadila do své práce pátou kapitolu, která dokumentuje ty rysy rodinných politik vybraných zemí, které mohou ovlivňovat frekvenci nesezdaných soužití. Základní informace o nesezdaných soužitích (frekvence a rodinný stav) shrmažďuje Eurostat a tyto přehledy jsou v kapitole šesté, podrobněji pro vybrané země ještě podle věku. Situace České republiky je dokumentována v následující sedmé kapitole. Jsou zde konfrontovány oba hlavní zdroje dat: sčítání a výběrová šetření. Jaký je vztah mezi podílem svobodných mladých osob žijících v nesezdaném soužití a podílem dětí narozených mimo manželství v Evropě je ilustrováno pomocí korelačního diagramu. Typologii zemí pak dokresluje dendrogram. Další část osmé kapitoly lze považovat za původní a nejhodnotnější přínos autorky, která zde z dat výběrových šetření EVS (European Value Study) a na základě analýzy kontingenčních tabulek zjišťovala, které faktory (kontexty) v jednotlivých zemích ovlivňují zda respondent žijící v páru je sezdán či nikoliv. Provedená analýza kontingenčních tabulek je originální a výmluvná a dobře dokumentuje situace jednotlivých zemí. Navazující shlukové analýzy pak situaci dokreslují.

Práce obsahuje několik drobných nedostatků technického rázu. Na str.11 by bylo lepší nezarovnávat řádek s dlouhým odkazem, na str.17 je rozdílný font (Německé demokratické republiky), nevím zda lze říci, že u nás byl pokles plodnosti jako na západě (str.23), na str.24 místo nikdy nevdaných (never married) mělo být česky svobodných, tyto ženy neměly ještě 50 let proto měla být vysvětlivka jak byly hodnoty dopočítány, v dendrogramech mohla být naznačena vzdálenost na základě které probíhalo dělení do skupin. Na str.78 jestliže výsledek testu je 0,026, pak na hladině 0,05 nelze přijmout nulovou hypotézu, na str.76 mohl být blíže vysvětlen rozdíl mezi nevěřícím a přesvědčeným ateistou. Přes tyto drobné výtky lze práci jako celek označit za zdařilou a to zejména vzhledem k obtížnosti tématu. Navrhuji ji proto k obhajobě.

V Praze dne 16.9.2008

Prof. RNDr. Jitka Rychtaříková, CSc.
Katedra demografie a geodemografie
